

УДК 351

В. О. Фастунова,
старший викладач кафедри фінансів, Луганський національний університет
ім. Т. Г. Шевченка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

У статті обґрунтовано методологічні засади аналізу фінансових потоків страхової компанії. Визначено основні переваги та недоліки існуючих методик, а також вироблено пропозиції стосовно їх вдосконалення.

В статье обоснованы методологические принципы анализа финансовых потоков страховой компании. Определены основные преимущества и недостатки существующих методик, а так же разработаны предложения относительно их усовершенствования.

Methodological principles of analysis of the financial flow in the insurance companies are provided in this article. The main advantages and disadvantages of the existed methods are defined, and proposals for their improvements are also elaborated.

Актуальність теми. Фінансові потоки страховика перебувають в постійному русі забезпечуючи всі види діяльності страхової компанії: операційну, інвестиційну, фінансову, та ототожнюються із системою «фінансового кровообігу», від якої залежить життєздатність фірми. Значення та роль фінансових потоків для діяльності страховика зумовлює потребу їх окремого дослідження і глибокого аналізу для підвищення ефективності процесу управління ними і компанією загалом.

Необхідність проведення аналізу фінансових потоків полягає в обмеженості фінансових ресурсів на страховому ринку, нестійкому фінансовому стані страхових компаній, ризику втрати платоспроможності, а також в необхідності підвищення рівня ефективності управління фінансовими потоками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з аналізом фінансових потоків досліджувалися в працях вітчизняних та зарубіжних науковців (Осадець С.С., Шумелда Я.П., Коломін С.В., Куликов С.В., Нікуліна Н.Н., Березіна С.В., Гомеля В.Б., Рубін Ю.Б., Солдаткін В.І., Піратовський Г.Л.). Дослідники звертають увагу на особливості аналізу окремих бізнес-процесів, однак на сьогодні відсутні систематизовані наукові розробки стосовно змісту, критеріїв та показників аналізу фінансових потоків страхової компанії.

Метою дослідження є обґрунтування методологічних засад аналізу фінансових потоків страхової компанії, визначення переваг та недоліків існуючих методик, а також вироблення пропозицій стосовно їх вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Формування методологічного інструментарію аналізу фінансових потоків передбачає визначення мети, об'єкту, предмету та методичного інструментарію аналізу.

Науковці С.С. Осадець та Я.П. Шумелда мету аналізу фінансових потоків визначають як формування уявлення про стан системи фінансового управління. Об'єктом аналізу фінансових потоків є система фінансового управління страховика, предметом – фінансові ресурси страхової компанії [5, с. 64; 7, с. 239-240]. Вчені звертають увагу на аналіз зміни чистих доходів, валових результатів та прибутків страхової компанії. Однак недоліком даного підходу є його обмеженість, можливість враховувати лише загальні фактори впливу на фінансові потоки без їх деталізації.

Російський вчений С.В. Коломін розробив методику аналізу фінансових потоків для страховиків Росії. Відповідно до його наукової концепції, метою аналізу фінансових потоків є виявлення важливих кількісних параметрів діяльності страховиків, їх сильних та слабких сторін, шляхів вирішення проблем. Об'єктом аналізу дослідник визначає фінансовий стан страхової компанії, а предметом – окремі складові руху фінансових ресурсів [2, с. 189-190].

При розробці методики аналізу фінансових потоків С.В. Коломін акцентує увагу на важливих питаннях вибору складу показників, що характеризують різноманітні підсумки страхових операцій. Чим ширшим є набір показників, тим надійнішими будуть висновки стосовно фінансового стану страхової компанії.

Разом з тим, множинність нерівнозначних показників ускладнює практичне використання методики. Вчений поділяє показники аналізу на дві групи. Перша група – це основні показники, що характеризують кінцеві результати формування фінансового потоку. Друга – включає показники, що розкривають основні складові формування фінансових ресурсів страховика. До основних показників науковець відносить коефіцієнти платоспроможності, коефіцієнти доходів та коефіцієнти витрат.

Аналіз фінансових потоків, який проводиться на основі описаної методики, дозволяє виявити основні закономірності їх формування не лише на рівні окремого страховика, але і на рівні їх групи, регіону в цілому. Однак, серед наведених показників відсутні ті, які розкривають властивості ліквідності фінансових потоків, їх динамічних властивостей у часі. Також, даний підхід не враховує вартісних аспектів оцінки страхового бізнесу.

Науковці С.В. Куликов, Н.Н. Нікуліна, С.В. Березіна основною метою аналізу фінансових потоків страхової компанії визначають забезпечення максимізації добробуту власників страхового бізнесу в поточному та майбутньому періодах шляхом збільшення вартості капіталу компанії в результаті зростання прибутку, реінвестування при допустимій нормі ризику [3, с. 164; 4, с. 318].

Об'єктом аналізу у працях вчених визначено систему управління ліквідністю, платоспроможністю, інвестиційною активністю страхової компанії, предметом – фінансові ресурси страховика.

Методичний інструментарій аналізу фінансових потоків страховика згідно наведеного підходу передбачає оцінку динаміки та структури основних складових його фінансових ресурсів (рис. 1.) [4, с. 319-320].

Рис. 1. Структурування фінансових ресурсів страховика [4, с. 319-320]

При аналізі формування фінансового потоку страхової компанії С.В. Куликов важливе значення надає поняттю «операційний важіль», а ефективність управління фінансовими потоками вчений пропонує визначити за допомогою коефіцієнта стійкого економічного зростання [3, с. 173].

Запропонована методика дозволяє визначити загальний фінансовий стан страховика, однак вона не дає можливості охарактеризувати ліквідність та ризикостійкість його фінансового потоку.

На противагу даному підходу для оцінки ліквідності фінансових потоків дослідники В.Б. Гомеля, Ю.Б. Рубін та В.І. Солдаткін пропонують використовувати методику аналізу грошових потоків страхової компанії [1, с. 464]. Вчені виділяють ряд етапів аналізу грошових потоків в страховому бізнесі (табл. 1).

Таблиця 1.
Етапи аналізу грошових потоків у страховій компанії [1, с. 465-466]

Напрямок аналізу	Зміст аналізу
I етап – динаміка формування позитивного грошового потоку	- Аналіз темпів росту; - Співставлення з темпами росту активів, обсягів надання страхових послуг; - Визначення співвідношення залучених коштів за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел; - Виявлення ступеня залежності розвитку від зовнішніх джерел фінансування.
II етап – динаміка формування від'ємного грошового потоку	- Аналіз темпів зміни від'ємного грошового потоку; - Аналіз структури від'ємного грошового потоку; - Оцінка спів вимірності витрачання грошових коштів по окремим видам активів.
III етап – збалансованість позитивного та від'ємного грошового потоку	- Визначення динаміки чистого грошового потоку; - Аналіз якості грошового потоку; - Визначення достатності грошового потоку.
IV – синхронність формування позитивного та від'ємного грошового потоку	- Визначення динаміки залишків грошових активів для відображення рівня синхронності та забезпечення платоспроможності страховика; - Визначення коефіцієнта ліквідності грошового потоку.
V етап – ефективність грошових потоків в страховому бізнесі	- Визначення коефіцієнта ефективності грошового потоку; - Визначення коефіцієнта реінвестування грошового потоку.

Всі наведені вище наукові підходи дозволяють визначити тенденції у зміні фінансових потоків з точки зору зміни активної частини балансу страхової компанії. Однак, поза увагою залишається інвестиційний аспект управління пасивами, тобто джерелами формування фінансових потоків.

Дослідник Г.Л. Піратовський виділяє основні критерії в процесі оцінки інвестування фінансових ресурсів у фінансові інструменти страхової компанії: безпечність, доходність, ризик, зростання ціни, ліквідність [6, с. 96].

На думку науковця, оцінка інвестування фінансових ресурсів в придбання цінних паперів може здійснюватися за такими фінансовими коефіцієнтами: коефіцієнт співвідношення ціни і доходу; коефіцієнт співвідношення ціни і активів; коефіцієнт співвідношення цін пропозиції та попиту на цінні папери на поточний момент; коефіцієнт ліквідності фінансових інструментів [6, с. 96].

Для оцінки ефективності інвестування грошових коштів в акції та облігації досить важливим є процес визначення їх поточної вартості [6, с. 97-98].

Висновок. Таким чином, аналіз фінансових потоків страхової компанії обов'язково має включати оцінку їх ефективності. Наведені вище підходи не розкривають в достатній мірі даний аспект. Тому в процесі дослідження аналізу формування та функціонування фінансових потоків страхової компанії доцільно використовувати консолідований підхід, який полягає у співставленні отриманих вигод та понесених витрат від використання фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Гомеля В.Б., Рубін Ю.Б., Солдаткін В.И. Страховой портфель. – М.: «Соминтек», 1994. – с. 640
2. Коломин Е.В. Раздумья о страховании. – М.: Издательский дом «Страховое Ревю», 2006. – 384 с.
3. Куликов С.В. Финансовый анализ страховых организаций. – Новосибирск: Сибирское соглашение, 2006. – 224 с.
4. Никулина Н.Н., Березина С.В. Финансовый менеджмент страховой организации. – М.: Юнити-Дана, 2008. – 431 с.
5. Осадець С. С. Страхування: підручник. - Вид. 2-е, переробл. і доп. - К.: КНЕУ, 2002. - 599 с.
6. Піратовський Г.Л. Страховий бізнес: управління розвитком: монографія. – К.: КНТЕУ, 2006. – 254 с.
7. Шумелда Я.П. Страхування: Навч. посібник. – Тернопіль: Джура, 2004. – с. 511

Стаття надійшла до редакції 14.11.2012 р.